

Dinsdagconferentie 15 september 2015 'Verlies & Schuld'

Toine van den Hoogen leidt deze conferentie. Het gaat over een bezinning op Verlies en Schuld. Er is een casus om ons denken te bepalen. Het gaat over iemand die eerst zijn ouders verliest en dan in de schulden raakt door de crematie en baanverlies. (Het komt van Eerste Hulp bij Schulden, een handreiking). Het eerste waar je aan denkt is schulden in geld. Je hebt iets niet, je hebt geld moeten lenen. Dit besef heeft te maken met de economische kant van schuld. Het veroorzaakt problemen. Er zijn levensbeschouwelijke organisaties die zich hier mee bezighouden het gaat dan om hulp van vrijwilligers als rechters en advocaten die wekelijks / periodiek mensen bijstaan. Zij leren mensen zich aanpassen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden van hun nieuwe situatie. Er is voor deze vrijwillige hulpverleners een introductieprogramma waarin zij leren om samen met degene die zij begeleiden over allerlei dingen te praten om het menselijk contact gaande te houden.

Met het verlies en schuld komt het verlies van werk heel hard aan en dat geeft het verlies van het gevoel van waardigheid en dat laatste verlies is veel erger dan het bij Tiel geregistreerd staan. Dit is niet zo erg maar mijn leven heeft geen zin meer. Het gevoel van eigenwaarde duidt op zingeving die ook weg is. Die iemand moet weer het gevoel krijgen dat hij er toe doet en dat het leuk is om met hem om te gaan Iemand moet het dan zelf kunnen uitzoeken en bedillerigheid is dan niet gewenst. Zo'n schuldhulpmaatje, want zo heet dat vrijwilligerswerk, krijgt training, evaluatie en gesprekken en dat kost ca 10.000 per persoon maar het is altijd nog goedkoper dan er een ambtenaar er op zetten.

Schuld en verlies heeft dus naast financieel ook een sociaal aspect en het verlies aan zelfwaarde. Het past bij de agenda van Vincentius – het verlies aan middelen, het verlies van eigenwaarde zoals dat bij een pensioen ook een knak aan zelfwaarde kan geven, mensen zitten niet meer op je te wachten, je wilt als mens niet gemist worden. Het druk hebben of gestresst zijn is dan nog te verkiezen. Er is een 'need to be needed' wordt gezegd. Hoe ervaar je dat? Er is een ervaring dat je als werkeloze zelfs door je kinderen niet meer geëerbiedigd wordt.

Een vraag: waarover wil je dat we mediteren? Als je je werk verliest of arbeidsongeschikt wordt dan komt de confrontatie met de vraag of je nog iemand bent. Het gevoel van erkenning en herkenning wordt gemist.

Maar er kan bovendien ook sprake zijn van je schuldig voelen dat heeft dan te maken met een morele schuld naast de schuld in economische zin. Ben je bereid om je verantwoordelijkheid te nemen? Bijna niemand neemt zich voor zich amoreel te gedragen. Het morele aspect vergt een bepaalde 'gesprekstoon'. De kunst is om met elkaar een gesprek aan te gaan op een manier waarin voor de ander 'human flourishing' (een ethisch aspect) weer vaste waarde krijgt. Het besef dat je als mens tot bloei wil komen. Wat maakt het mogelijk om tot bloei te komen? Je leven op orde hebben roept ook de vraag op naar de mogelijkheden tot 'bloei'. En dat aspect raakt aan de nog veel fundamentele vraag: waar besta ik voor? Je vraagt je af waarom mogen mensen mij niet? In een gesprek moet dan een klik zijn die maakt dat je weer ziet dat je niet gevangen hoeft te zitten in je werk. Een sociaal verband is dan belangrijk. Je moet weer mogelijkheden mobiliseren. Er is een beweging naar boven nodig weg van de neerwaartse spiraal.

Er wordt dan een soort heiligheid gevraagd, menselijk gedrag dat gelijkwaardig is in de diepe zin van het woord. Het gaat dan om bejegening die lijkt op die van Jezus die de voeten wast van zijn naasten. De rol van de hulpverlener moet dan anders ingevuld worden, niet als degene die boven je staat. Er moet geen boven of onder meer zijn zegt iemand. Het gaat dan om een soort heiligheid die je ontdekt in de ander. Dit ligt dicht bij Vincentius.

Het gaat dan om barmhartigheid, heling of heel zijn. Er blijkt een gelaagdheid in het thema, wordt opgemerkt: er is de materiële laag, de morele laag en de existentiële laag. Die existentiële dimensie daar gaat het om bij heling en heiligheid. Door barmhartigheid keert je hart om. Je wordt geraakt door de ander dan kun je een verandering ingaan.